

VALTAKUNNALLISET TEEMAT EU-OHJELMAKAUDELLE 2021-2027

Valtakunnallinen teema	2.3. Erityistavoite: Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen (ET 2.6.) Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta
Välittävän toimielimen yhteyshenkilö(t)	Hämeen ELY-keskus: Johanna Jalonen, johanna.jalonen@ely-keskus.fi , 0295 025 154
Koordinaatiohankkeen yhteyshenkilö(t)	[Nimi, sähköpostiosoite, puh.nro]
Ministeriön/ministeriöiden vastuuhenkilö(t)	Ympäristöministeriö: Eeva Alho, eeva.alho@gov.fi , 0295 250 011 Ulla Äänismaa, ulla.aanismaa@gov.fi , 0295 250 428
Toteutusaika	1.11.2021-31.12.2027
Rahoituskehysarvio, julkinen rahoitus (EU+valtio+kunta ja muu julkinen rahoitus)	11,5 milj. euroa

1) Yhteys EU:n strategioihin, Suomen saamiin maakohtaisiin suosituksiin sekä kansallisiin strategioihin ja elpymis- ja palautumissuunnitelmaan

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteena on ilmastoneutraali EU vuonna 2050, jossa talouskasvu on irrotettu resurssien käytöstä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää uusien, kestävien ratkaisujen kehittämistä ja fossiilisista raaka-aineista luopumista. Siirtymistä hiilineutraaliin kiertotalouteen tukee luonnonvarojen säästeliäs käyttö, materiaalien pitäminen kierrossa ja arvon lisääminen sekä palvelullistaminen.

Osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa komissio antoi maaliskuussa 2020 Kiertotalouden toimintasuunnitelman, jossa korostetaan kuntien ja alueiden merkitystä kiertotalouden edistäjinä. EU:n tulevissa aloitteissa painotetaan mm. toimia paljon luonnonvaroja kuluttaville aloille, joilla on paljon kiertotalouspotentiaalia sekä kiertotaloutta edistäviä julkisia hankintoja. Kiertotalouden toimintasuunnitelma on osa EU:n teollisuusstrategiaa.

Suomen saamista maakohtaisissa suosituksissa kannustetaan toteuttamaan toimia, joilla investointeja keskitetään vihreään siirtymään ja digitaaliseen muutokseen.

Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa on asetettu jätehuollon tavoitteet tuleviksi vuosiksi. Tavoitteita edistää materiaalitehokkuutta ja vähentää jätteen syntyä on asetettu neljälle painopiste-alueelle: rakentamisen jätteet, biohajoavat jätteet, yhdyskuntajätteet sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromu. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi tarvitaan alueilla tehtäviä toimenpiteitä. Uusi jätesuunnitelma kierrätyksestä kiertotalouteen siirtymiseksi vuoteen 2027 on tarkoitus saada hyväksytyksi valtioneuvostossa vuodenvaihteessa 2021/2022.

Kansallisessa julkisten hankintojen strategiassa 2020 on asetettu tavoitteeksi, että julkiset hankinnat tukevat Suomen hiilineutraalisuustavoitetta 2035 ja kiertotalouden toteuttamista. Tavoitteiden toteuttamiseksi hankinnoissa on tarpeen lisätä yhteistyötä sekä kehittää hyviä käytäntöjä ja uusia toimintamalleja vaikuttavimmissa hankintakategorioissa.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman yksi tavoite on vahvistaa Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä. Hallitusohjelma sisältää toimenpiteitä, joilla pyritään mm. edistämään hallinnon, lainsäädännön ja taloudellisten ohjauskeinojen avulla kiertotaloutta ja purkamaan sen esteitä sekä Suomessa että EU:ssa sekä kehittämään suomalaisen kiertotalousosaamisen vientiä sekä luomaan edellytyksiä kansainväliselle kiertotalousyhteistyölle eri sektoreilla. Hallitusohjelmassa nostetaan esille myös tuotteita korvaavien palvelujen syntymisen edistäminen ja neitseellisiä raaka-aineita korvaavien kierrätysraaka-aineiden markkinoiden vahvistaminen sekä

kierrossa olevien raaka-aineiden osuuden lisääminen suunnitelmallisesti. Hallitusohjelman mukaan hallituskaudella toteutetaan lisäksi poikkihallinnollinen, strateginen kiertotalouden edistämishjelma mittareineen.

Hallitusohjelman mukainen kiertotalouden strateginen edistämishjelma laadittiin vuonna 2020. Ohjelmassa ja sen pohjalta hyväksytyssä valtioneuvoston periaatepäätöksessä asetettiin tavoitteet ja mittarit sekä määriteltiin tarvittavat toimet kiertotalouden edistämiseksi ja systeemin muutoksen aikaansaamiseksi. Tavoitteena on vähentää uusiutumattomien luonnonvarojen kulutusta sekä kaksinkertaistaa resurssituottavuus ja materiaalien kiertotalousaste. Ohjelmassa korostuu kuntien ja alueiden rooli kiertotalouden aktivoijina. Kunnat voivat luoda yhdessä ja erikseen, ja yhteistyössä yritysten kanssa ratkaisuja, jotka tukevat hiilineutraalia kiertotaloutta mm. kestävästä materiaalien hallinnasta, kiertotalouteen rakentuvien infraratkaisujen sekä liikenne palveluna -ratkaisujen luomisessa.

Suomen biotalousstrategia on vuodelta 2014 ja sitä päivitetään parhaillaan vastaamaan toimintaympäristön muutoksia ja hallitusohjelmaa. Työn pohjana ovat EU:n päivitetty biotalousstrategia vuodelta 2018 sekä syksyllä 2019 hyväksytyt Suomen valmistelemat EU:n neuvoston biotalouspäätelmät. Päivityksessä otetaan aiempaa strategiaa tarkemmin huomioon kiertotalouden ratkaisut ja toimintakäytännöt sekä uusiutuvien luonnonvarojen hyödynnettävyys.

Kiertotalouteen liittyviä hankkeita rahoitetaan ajalla 2021–2023 myös EU:n elpymisvälineestä (Recovery and Resilience Facility, RRF). Valtakunnallisesta teemasta ei voida rahoittaa samoja hankkeita, mutta teeman on tarkoitus tukea osaltaan RRF-kokonaisuuteen sisältyviä kiertotalouden edistämisen tavoitteita.

2) Lisäarvo kansalliseen toimintaan ja yhteistyö alueellisen rakennerahastotoiminnan kanssa

Valtakunnallisella toiminnalla haetaan laajempia maakuntarajat ylittäviä skaalautuvia demonstraatiohankkeita, joissa tunnistetaan kokeilukulttuuri ja uusien toimintamallien esiin tuominen. Valtakunnallisessa toiminnassa huomioidaan alueellinen toiminta ja siihen tehdyt panostukset.

3) Toiminnan kohderyhmät

Yritykset, kunnat ja kuntayhtymät, muut alueelliset toimijat, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, yhdistykset ja säätiöt

4) Toiminnan konkreettinen sisältö ja mahdolliset alateemat; mitä toiminnalla tavoitellaan ja millaisia muutoksia nykytilanteeseen odotetaan

Toiminnan tavoitteena on vahvistaa ja kehittää kiertotalouteen liittyviä toimintamalleja ja innovaatioita:

- Kehitetään monistettavia kokeiluja, joilla tuetaan tuote palveluna -konseptien, jakamisen ja yhteiskäytön sekä korjaamisen, uudelleenikäytön ja uudelleenvalmistuksen maakuntarajat ylittäviä ratkaisuja ja toimintamalleja
- Lisätään resurssitehokkuutta ja kehitetään uudenlaisia toimintamalleja esimerkiksi materiaalien, tuotantokapasiteetin ja sivuvirtojen jakamiseksi ja hyödyntämiseksi muun muassa Teollisten symbioosien palvelu (FISS)-verkostossa
- Tuetaan kierrätystä, lajittelua ja kestäviä logistiikkaketjuja edistävien laajemman mittaluokan palvelukonseptien ja innovaatioiden kehittämistä ja kokeiluja
- Kehitetään älykästä materiaalien hallintaa, jossa hyödynnetään kierrätysmateriaaleja ja sivuvirtoja sekä varaudutaan entistä kunnianhimoisempaan jätehuoltopalvelun tasoon sekä aiempaa laajempaan yhteistyöhön

- Tuetaan kuntien, yritysten, tutkimuslaitosten ja kolmannen sektorin yhteisiä hiilineutraalia kiertotaloutta edistävien laajempien ratkaisujen ja toimintamallien kehittämistä
- Tuetaan innovatiivisten ja vähähiilisten kiertotalousratkaisujen hankintamallien ja yhteistyön kehittämistä julkisissa hankinnoissa
- Demonstroidaan luontopohjaisia ratkaisuja osana kiertotaloutta ja kehitetään valtakunnallisia toimintamalleja ja ratkaisuja ravinteiden kiertoon ja hyötykäyttöön

5) Yhteistyö, kumppanuudet, yhteiskehittäminen; mitä toimijoita mukana suunnittelussa ja toteutuksessa, missä rooleissa; millä tavoin osallistettu kohderyhmää

Haettavien hankkeiden tulee lähtökohtaisesti olla useampien toimijoiden yhteistyöhankkeita sekä useamman maakunnan alueella toteutettavia. Jo suunnitteluvaiheessa tulee huomioida yhteiskehittäminen sekä kohderyhmät.

Ympäristöministeriön vastuulla oleville energiatehokkuus-, ilmastonmuutos- ja kiertotalousteemoille perustetaan yksi yhteinen koordinaatiohanke, jonka tehtävänä on vahvistaa toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta fasilitoimalla kunkin teeman hankkeiden keskinäistä ja teemojen välistä yhteistyötä sekä aktivoida ja verkottaa hakijoita. Koordinaatiohankkeen tarkoitus on myös koota yhteen samassa teemassa toimivat valtakunnalliset ja alueelliset rakennerahastohankkeet ja muut keskeiset hankkeet. Hanke vastaa laajasta sisäisestä ja ulkoisesta valtakunnallisen toiminnan tiedottamisesta ja viestinnästä sekä teemaa koskevien parhaiden käytäntöjen kokoamisesta ja levittämisestä.

6) Tulosten mittaaminen ja käytettävät indikaattorit

Tulokset mitataan ja indikaattoritiedot toimitetaan välittävän viranomaisen ohjeistuksen mukaisesti noudattaen kansallista rakennerahasto-ohjelmaa ja sen vaatimuksia tulosten ja indikaattoreiden mittaamisesta ja toimittamisesta.

Valtakunnallisesta teemasta rahoitettaville hankkeille voidaan lisäksi määrittää oma teema-kohmainen tulosten mittaamisen ja seurannan toimintatapa (esim. erillisselvitys).

7) Toiminnan jatkuminen teemaan kuuluvien hankkeiden päättymisen jälkeen

Hankkeen toteuttajat ottavat jo hakemusvaiheessa kantaa hankkeen jatkumiseen ja tulosten hyödyntämiseen myös laajemmin. Tavoitteena on, että hankkeiden myötä Suomeen syntyy uusia kiertotalouteen liittyviä toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä, joilla vastataan hiilineutraaliuden ja vihreän siirtymän haasteisiin ja joita voidaan hyödyntää myös hankkeiden päättymisen jälkeen.

8) Viestintäsuunnitelma

Hankkeen toteuttajat ottavat jo hakemusvaiheessa kantaa viestintään, laativat viestintäsuunnitelman ja raportoivat tarvittaessa viestinnän toteutuksesta. Välittävä viranomainen osaltaan viestii yhdessä sovitulla tavalla valtakunnallisista teemahankkeista.